

УДК 342.951

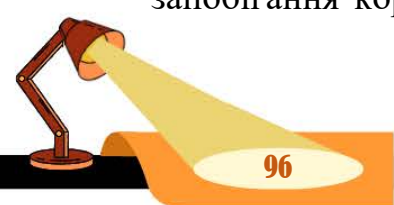
[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-1\(1\)-96-106](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-1(1)-96-106)

Кравченко Олексій Олегович, кандидат юридичних наук доцент кафедри публічного управління, адміністрування та соціальної роботи, Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика, <https://orcid.org/0000-0002-8561-7426>

Михалко Олег Станіславович аспірант кафедри публічного управління, адміністрування та соціальної роботи, Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика, <https://orcid.org/0009-0001-9197-2854>

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Анотація. У статті висвітлено практичні основи запобігання корупції у сфері ліцензування правоохоронних органів. Відзначено, що у сфері ліцензування правоохоронних органів, ефективна правова база є визначальним чинником у запобіганні корупції та забезпеченні чесності та прозорості у процесі видачі ліцензій. Наголошено, що правова база повинна передбачати відповідальність за порушення встановлених правил та створювати ефективні механізми виявлення та реагування на корупційні дії. З'ясовано, що правоохоронні органи діють на підставі законів та положень, які надають їм повноваження та права для виконання функцій, які охоплюють право затримання, проведення слідства, здійснення обшуків, контроль над громадським порядком і боротьбу зі злочинністю. Встановлено, що законодавство України про ліцензування є важливим компонентом регулювання господарської діяльності, включаючи правоохоронні органи. Констатовано, що Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» установлює ключові положення та принципи, що регулюють видачу, використання та відкликання ліцензій. Зауважено, що законодавство про ліцензування в Україні є важливою складовою правової системи, яка спрямована на створення ефективного та прозорого механізму регулювання господарської діяльності, включаючи сферу правоохоронних органів. Виявлено, що боротьба з корупцією у сфері ліцензування правоохоронних органів вимагає впровадження ефективних механізмів контролю, прозорості та відкритості у прийнятті рішень, а також суворих заходів щодо відповідальності за корупційні вчинки. Зроблено висновки, що у сфері ліцензування правоохоронних органів можуть бути вжиті такі шляхи запобігання корупції: впровадження прозорих та відкритих практик на всіх

етапах ліцензійного процесу; використання різних сучасних електронних інструментів та прийняття інформаційно-технологічних рішень; публічні обговорення та консультації з громадськістю, залучення громадських організацій для оцінки діяльності ліцензіатів, створення механізмів для зворотного зв'язку та прийому скарг від громадян, публікацію інформації про ліцензійну діяльність відкритою та доступною для громадськості формою, а також організацію громадських інспекцій та облік їхніх результатів; проведення спеціальних навчань та семінарів для працівників, які здійснюють ліцензування; дотримання етичних стандартів та внутрішніх правил поведінки працівників, які здійснюють ліцензування та обслуговують ліцензіатів; забезпечення ефективного обміну досвідом та ресурсами між країнами для поліпшення ліцензування та протидії корупції; внутрішній контроль та відповідальність у сфері ліцензування правоохоронних органів.

Ключові слова: ліцензування, правоохоронні органи, корупція, механізми, діяльність.

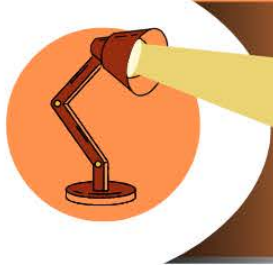
Kravchenko Oleksiy Olegovich, candidate of legal sciences, associate professor of the Department of Public Management, Administration and Social Work, P.L. Shupyk National University of Health Care of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8561-7426>

Mikhalko Oleh Stanislavovych, graduate student of the Department of Public Management, Administration and Social Work, P.L. Shupyk National University of Health Care of Ukraine, <https://orcid.org/0009-0001-9197-2854>

PREVENTION OF CORRUPTION IN THE FIELD OF LICENSING OF LAW ENFORCEMENT BODIES

Abstract. The article highlights the practical foundations of corruption prevention in the field of law enforcement licensing. It was noted that in the field of law enforcement licensing, an effective legal framework is a determining factor in preventing corruption and ensuring honesty and transparency in the process of issuing licenses. It was emphasized that the legal framework should provide for responsibility for violations of the established rules and create effective mechanisms for detecting and responding to corruption actions. It has been found that law enforcement agencies operate on the basis of laws and regulations that give them powers and rights to perform functions that include the right to detain, conduct investigations, conduct searches, control public order and fight crime. It has been established that the legislation of Ukraine on licensing is an important component of the regulation of economic activity, including law enforcement agencies. It was established that the Law of Ukraine "On Licensing of Types of Economic Activity" establishes key provisions and principles governing the issuance, use and revocation

of licenses. It is noted that legislation on licensing in Ukraine is an important component of the legal system, which is aimed at creating an effective and transparent mechanism for regulating economic activity, including the sphere of law enforcement agencies. It was revealed that the fight against corruption in the field of law enforcement licensing requires the implementation of effective control mechanisms, transparency and openness in decision-making, as well as strict measures regarding responsibility for corrupt acts. It was concluded that the following ways of preventing corruption can be used in the field of licensing of law enforcement agencies: implementation of transparent and open practices at all stages of the licensing process; the use of various modern electronic tools and the adoption of information technology solutions; public discussions and consultations with the public, the involvement of public organizations to evaluate the activities of licensees, the creation of mechanisms for feedback and receiving complaints from citizens, the publication of information about licensed activities in an open and accessible form for the public, as well as the organization of public inspections and the accounting of their results; conducting special trainings and seminars for employees who carry out licensing; compliance with ethical standards and internal rules of conduct of employees who carry out licensing and serve licensees; ensuring effective exchange of experience and resources between countries to improve licensing and combat corruption; internal control and responsibility in the field of law enforcement licensing.

Key words: licensing, law enforcement agencies, corruption, mechanisms, activity.

Постановка проблеми. Запобігання корупції у сфері ліцензування правоохоронних органів є актуальною та важливою проблемою в сучасному суспільстві. Корупція є серйозним завданням для ефективності та довіри до правоохоронних органів, оскільки вона може призвести до порушення законності, втрати довіри громадськості та підірвання засад правової держави. Специфіка діяльності правоохоронних органів, пов'язана з владою та використанням силових засобів, підкреслює важливість ефективного контролю та запобігання корупції в цій сфері.

Таким чином, актуальність теми полягає в потребі негайних та ефективних заходів для вдосконалення систем ліцензування, забезпечення прозорості та відкритості в процесі прийняття рішень правоохоронними органами та мінімізації ризиків корупції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема запобігання корупції у сфері ліцензування правоохоронних органів частково розкрита у працях таких вчених як Астафурова О., Борисова А., Голоманчук Є., Омельченко Т., Янчич Д., Девантара Дж., Хермаван Ю., Юнус Д., Прасетійо В., Ефріані Е., Аріфіянти Ф., Нургіансах Т. та інших.

Виходячи із фрагментарного аналізу вченими окресленої проблеми, **метою статті** є висвітлення практичних основ запобігання корупції у сфері ліцензування правоохоронних органів.

Виклад основного матеріалу. Ліцензування правоохоронних органів є складним і відповідальним процесом, що вимагає уважної уваги до деталей та високого ступеня прозорості. Саме через високий рівень влади та впливу, яким користуються правоохоронні структури, виникає підвищений ризик корупції у цьому сегменті. Недостатня ефективність та недостовірність у ліцензуванні можуть призвести до серйозних порушень правопорядку та загрози безпеці громадян.

У сфері ліцензування правоохоронних органів, ефективна правова база є визначальним чинником у запобіганні корупції та забезпеченні чесності та прозорості у процесі видачі ліцензій. Законодавчі акти та норми, що регулюють цю сферу, мають велике значення для створення стабільного та ефективного механізму ліцензування.

Визначення прав та обов'язків сторін є важливим аспектом правової бази. Це містить чіткі та докладні норми, які регулюють процедури видачі, продовження та відкликання ліцензій. Правова база повинна визначати критерії, які обов'язково мають виконувати кандидати на отримання ліцензії, а також процедури перевірки їх відповідності цим критеріям.

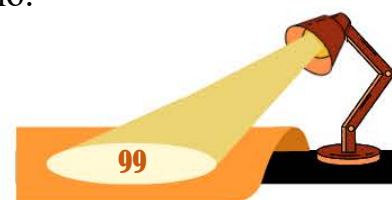
Крім того, правова база повинна передбачати механізми для забезпечення прозорості та відкритості в процесі ліцензування. Це може охоплювати вимоги до публікації інформації про кандидатів та процеси ліцензування, а також надання можливостей для громадського контролю та залучення громадськості до ухвалення рішень.

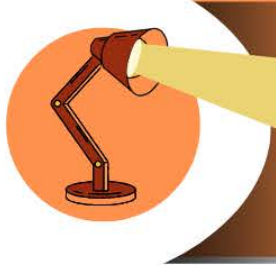
Додатково, правова база повинна передбачати відповідальність за порушення встановлених правил та створювати ефективні механізми виявлення та реагування на корупційні дії. Наявність санкцій та відповідальності для тих, хто порушує процес ліцензування, є важливим стимулом для дотримання закону.

Усі ці аспекти правової бази повинні гармонійно взаємодіяти, створюючи прозорий, справедливий та надійний процес ліцензування правоохоронних органів. Тільки така система може ефективно протистояти корупційним ризикам та забезпечити надійність та ефективність правоохоронних органів.

У багатьох юрисдикціях, включаючи Україну, ліцензування правоохоронних органів не є типовою практикою. Правоохоронні органи, такі як поліція, спецслужби та інші правоохоронні органи, зазвичай не отримують ліцензії для своєї діяльності [1, с. 90; 2, с. 72].

Зазвичай, правоохоронні органи діють на підставі законів та положень, які надають їм повноваження та права для виконання своїх функцій. Це охоплює право затримання, проведення слідства, здійснення обшуків, контроль над громадським порядком і боротьбу зі злочинністю.

Ліцензування чи регулювання діяльності правоохоронних органів не є стандартною процедурою через особливий характер їхньої роботи та важливість забезпечення незалежності та ефективності їх дій. Такі органи виконують свої обов'язки на основі законодавства та норм права, а не на підставі ліцензій, як це може бути в інших сферах діяльності [3, с. 31].

Так, українська правова система ґрунтується на Конституції та низці основних законів, які визначають статус правоохоронних органів та регулюють їх функції та повноваження.

Конституція України [4] є основним законодавчим актом, що визначає фундаментальні принципи функціонування держави. Вона встановлює правовий статус правоохоронних органів та визначає їх роль у забезпеченні правопорядку. Конституційні норми гарантують права та свободи громадян, визначають компетенцію органів влади, включаючи правоохоронні структури.

Законодавство України про ліцензування є важливим компонентом регулювання господарської діяльності, включаючи правоохоронні органи. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» установлює ключові положення та принципи, що регулюють видачу, використання та відкликання ліцензій [5]. Зазначений закон визначає ліцензію як дозвіл на здійснення конкретного виду господарської діяльності. Його основна мета полягає в створенні ефективного та прозорого механізму ліцензування для різних сфер, включаючи правоохоронні органи. Закон установлює принципи ліцензування, включаючи прозорість, недискримінацію та обґрунтованість вимог. Він також визначає ліцензійні органи, які відповідають за видачу ліцензій та контроль за дотриманням умов. Положення закону визначають процедуру видачі ліцензій, встановлюючи вимоги до кандидатів та порядок розгляду їхніх заяв. Також визначається термін дії ліцензії та умови, за яких вона може бути відкликана. Також положеннями цього документа забезпечується контроль та моніторинг за використанням ліцензій та діяльністю ліцензіатів. Закон встановлює відповідальність за порушення, що надає правовий механізм реагування на недотримання умов ліцензії та вимог законодавства.

Законодавство про ліцензування в Україні є важливою складовою правової системи, яка спрямована на створення ефективного та прозорого механізму регулювання господарської діяльності, включаючи сферу правоохоронних органів. Відповідність цього законодавства міжнародним стандартам та принципам відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності та довіри до системи ліцензування.

Нормативно-правові акти, спрямовані на забезпечення прозорості та контролю, виконують важливу роль у підтримці ефективності та довіри до системи ліцензування правоохоронних органів в Україні.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає право громадськості на доступ до інформації, включаючи ту, що стосується діяльності правоохоронних органів та ліцензування. Цей закон створює прозорість у процесі видачі ліценцій та забезпечує доступ до відомостей про ліцензіатів [6].

Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» визначає статус та повноваження омбудсмена, який виступає як незалежний контролер за діяльністю владних органів. Омбудсман здійснює громадський контроль за різними сферами, включаючи ліцензування правоохоронних органів [7].

Законодавство України про відповідальність та каральні санкції виконує важливу роль у забезпеченні додержання законів та боротьби з правопорушеннями в різних сферах суспільства. Однією із найважливіших галузей є законодавство, спрямоване на запобігання та протидію корупції, що є серйозним викликом для розвитку демократичної та прозорої держави.

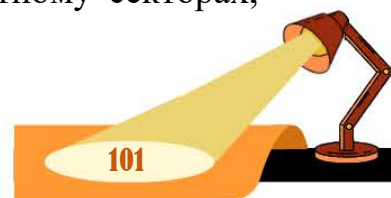
Так, важливими документами щодо запобігання корупції у сфері ліцензування правоохоронних органів є Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» [8] (Закон втратив чинність, крім положень щодо фінансового контролю, які втрачають чинність з початком роботи системи подання та оприлюднення відповідно до Закону № 1700-VII від 14.10.2014 декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на підставі Закону № 1700-VII від 14.10.2014, ВВР, 2014, № 49, ст. 2056, з урахуванням змін, внесених Законом № 198-VIII від 12.02.2015) та Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції про початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування ключовими правових актів у цій сфері [9].

Законодавство про відповідальність та каральні санкції у сфері протидії корупції в Україні визначає не лише порушення та їхні наслідки, але й створює ефективні механізми для їхнього припинення та притягнення винних до відповідальності.

Міжнародні домовленості відіграють важливу роль у формуванні сучасної системи протидії корупції. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами для розвитку ефективних механізмів запобігання та припинення корупційних явищ.

Національна антикорупційна стратегія та законодавство в Україні зорієнтовані на виконання міжнародних зобов'язань. Міжнародні конвенції, такі як ООН-Конвенція проти корупції (UNCAC), створюють правовий каркас і встановлюють стандарти для ефективної боротьби з корупцією та забезпечення відповідальності за правопорушення [10].

UNCAC надає рамки для розвитку системи протидії корупції та охоплює питання щодо запобігання корупції в публічному та приватному секторах,

криміналізації корупційних діянь, механізмів міжнародного співробітництва та відшкодування завданої шкоди.

Україна також співпрацює з іншими міжнародними організаціями, такими як Рада Європи, Міжнародний валютний фонд та Європейський Союз тощо. Ці партнерства допомагають у впровадженні міжнародних стандартів у внутрішню систему боротьби з корупцією та зміцненні її ефективності.

Міжнародні домовленості створюють не лише правовий фундамент, але й механізми для обміну досвідом, експертизою та технічною підтримкою. Це сприяє створенню глобальної коаліції протидії корупції та спільним зусиллям забезпечує стійкі та ефективні механізми боротьби з цим негативним явищем.

Дуже важливим актом є також підзаконний нормативно-правовий акт, а саме Постанова КМУ від 18 листопада 2015 р. № 960 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності» [11], яка встановлює умови для провадження охоронної діяльності в Україні. Положення документа визначається процедура отримання ліцензії на проведення охоронної діяльності, включаючи вимоги та документи для подання заяви. Органи влади та служби, що відповідають за ліцензування, забезпечують контроль за дотриманням умов постанови. Цей регулятивний акт спрямований на стандартизацію та регулювання організації та проведення охоронної діяльності, а також визначення процедури ліцензування та встановлення вимог для ліцензіатів у галузі охоронної діяльності.

Постанова КМУ від 18 листопада 2015 р. № 960 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності» [11] також встановлює кадрові вимоги до персоналу, який залучається до здійснення охоронної діяльності, зокрема, фахівців з організації заходів охорони та охоронників. Визначається, що особи, які входять до штату суб'єкта охоронної діяльності, повинні відповідати кваліфікаційним вимогам, визначеним законодавством. Зокрема, вимагається наявність відповідної освіти та стажу роботи для фахівців, а також відповідність кваліфікаційним вимогам для охоронників.

Технологічні вимоги до пункту централізованого спостереження, як одного з елементів охоронної діяльності, також зазначаються в зазначеному документі. У постанові також передбачено процедури та документи для заяв на видачу, переоформлення, зупинення та відновлення ліцензій.

Важливо визнавати, що корупційні ризики можуть з'являтися в різних аспектах діяльності правоохоронних органів і вимагати системного підходу до їхнього усунення та запобігання.

Боротьба з корупцією у сфері ліцензування правоохоронних органів вимагає впровадження ефективних механізмів контролю, прозорості та відкритості у прийнятті рішень, а також суворих заходів щодо відповідальності за корупційні вчинки.

У сфері ліцензування правоохоронних органів можуть бути вжиті такі шляхи запобігання корупції:

1. Запобігання корупції у сфері ліцензування правоохоронних органів містить впровадження прозорих та відкритих практик на всіх етапах ліцензійного процесу. Це охоплює організацію публічних консультацій, проведення відкритих засідань, забезпечення доступу до інформації та впровадження електронних систем. Громадський зворотний зв'язок, відкриті процедури вибору та інформаційні кампанії сприяють створенню ефективного та прозорого середовища у ліцензійній сфері.

2. Для удосконалення системи ліцензування правоохоронних органів та запобігання корупції можна використовувати різні сучасні електронні інструменти та інформаційно-технологічні рішення. Це включає електронні портали, системи онлайн-заявок, електронний моніторинг, цифрові підписи та шифрування, електронні засоби звітності, відкриті API та інші. Ці технологічні рішення спрямовані на поліпшення ефективності та прозорості управління ліцензійною діяльністю правоохоронних органів.

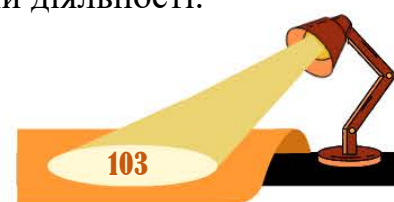
3. Громадський контроль у сфері ліцензування правоохоронних органів охоплює публічні обговорення та консультації з громадськістю, залучення громадських організацій для оцінки діяльності ліцензіатів, створення механізмів для зворотного зв'язку та прийому скарг від громадян, публікацію інформації про ліцензійну діяльність відкритою та доступною для громадськості формою, а також організацію громадських інспекцій та облік їхніх результатів. Ці заходи спрямовані на активну участь громадськості в контролі за ліцензуванням правоохоронних органів і забезпеченням їхньої діяльності відповідно до вимог законодавства та високих стандартів етики.

4. Тренінг та підвищення свідомості у сфері ліцензування правоохоронних органів включає проведення спеціальних навчань та семінарів для працівників, які здійснюють ліцензування. Метою таких заходів є поглиблення їхніх знань щодо важливих аспектів ліцензування, ознайомлення з новими законодавчими та регуляторними змінами, розширення розуміння етичних норм та стандартів у цій галузі.

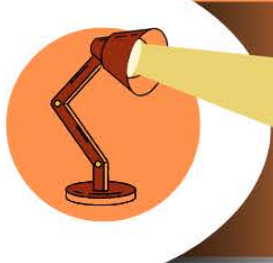
Тренінг також може охоплювати аспекти протидії корупції, в тому числі визначення корупційних ризиків, розпізнавання корупційних схем, та розробку стратегій їхнього запобігання.

Підвищення свідомості органів ліцензування та ліцензіатів сприяє створенню прозорих, справедливих та ефективних процедур, а також сприяє формуванню високих стандартів у сфері правоохоронної діяльності.

5. Етичний кодекс та внутрішні правила у сфері ліцензування правоохоронних органів складають комплекс норм, що визначають етичні стандарти та внутрішні правила поведінки працівників, які здійснюють ліцензування та обслуговують ліцензіатів. Ці документи спрямовані на забезпечення високого рівня моральності, професіоналізму та відповідальності в їхній діяльності.

Етичний кодекс може включати принципи справедливості, недискримінації, конфіденційності та інші аспекти, що визначають взаємовідносини між працівниками та між працівниками та ліцензіатами.

Внутрішні правила можуть визначати конкретні процедури ліцензування, стандарти обслуговування, вимоги до документації та інші аспекти, необхідні для забезпечення ефективного та прозорого функціонування системи ліцензування.

6. Міжнародна співпраця у сфері ліцензування правоохоронних органів має на меті забезпечення ефективного обміну досвідом та ресурсами між країнами для поліпшення ліцензування та протидії корупції. Це реалізується шляхом спільних проєктів, обміну стандартами та технічною допомогою. Міжнародні конференції та форуми є платформами для обговорення важливих аспектів і сприяють створенню сприятливого міжнародного середовища. Громадський контроль та етичний кодекс є частинами цього процесу, сприяючи прозорості та внутрішній чесності.

7. Засади внутрішнього контролю та відповідальності у сфері ліцензування правоохоронних органів охоплюють ряд важливих аспектів:

- систематичний аналіз та оцінка ризиків, пов'язаних із ліцензуванням, для вчасного виявлення та управління можливими небезпеками та недоліками;
- розроблення та впровадження ефективних внутрішніх процедур на всіх етапах ліцензування, щоб забезпечити точність процесу;
- проведення регулярних аудитів для визначення ефективності внутрішніх процедур та виявлення можливих порушень чи системних недоліків;
- встановлення чіткої системи відповідальності для працівників, включаючи надання їм повноважень та обов'язків з відповідального виконання завдань;
- забезпечення можливостей для регулярного навчання та підвищення кваліфікації працівників для покращення їхніх навичок та розуміння внутрішніх процедур;
- впровадження систем моніторингу для постійного слідкування за виконанням процедур та реагування на будь-які порушення;
- створення каналів для зворотного зв'язку від працівників та громадськості, а також забезпечення відкритості та прозорості в діяльності ліцензування.

Ці принципи допоможуть створити ефективну систему внутрішнього контролю та відповідальності, спрямовану на запобігання корупції та забезпечення надійності процесів ліцензування правоохоронних органів.

Висновки. Підсумовуючи, відзначимо, що в ході дослідження було ретельно проаналізовано чинне законодавство України, що регулює сферу

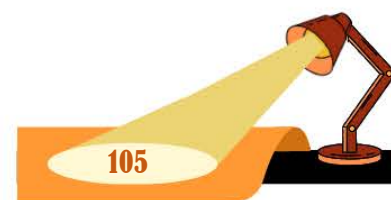
ліцензування правоохоронних органів. На основі цього аналізу визначено ключові проблеми, які потребують уваги та вирішення, а також виявлено перспективні напрямки для модернізації та підвищення ефективності системи ліцензування правоохоронних органів в Україні.

Література:

1. Astafurova O. A., Borisova A S., Golomanchuk E. V., Omelchenko T. A. Anti-corruption education of public officers using digital technologies. International Journal of Information and Education Technology. 2020. № 10(2). Pp. 90-94.
2. Dewantara J. A., Hermawan Y., Yunus D., Prasetyo W. H., Efriani E., Arifiyanti F., Nurgiansah T. H. Anti-corruption education as an effort to form students with character humanist and law-compliant. Jurnal Civics: Media Kajian Kewarganegaraan. 2021. № 18(1). Pp. 70-81.
3. Jancsics D. Law enforcement corruption along the US borders. Security Journal. 2021. № 34. Pp. 26-46.
4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
7. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України; Форма типового документа, Декларація від 07.04.2011 № 3206-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3206-17#Text>
9. Про початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування на запобігання корупції; Рішення від 10.06.2016 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0958-16#Text>
10. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
11. Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України; Умови, Форма типового документа, Зразок, Заява, Список, Опис від 18.11.2015 № 960. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2015-%D0%BF#Text>

References:

1. Astafurova O. A., Borisova A S., Golomanchuk E. V., Omelchenko T. A. Anti-corruption education of public officials using digital technologies. International Journal of Information and Education Technology. 2020. No. 10(2). pp. 90 94.
2. Dewantara J. A., Hermawan Y., Yunus D., Prasetyo W. H., Efriani E., Arifiyanti F., Nurgiansah T. H. Anti-corruption education as an effort to form students with humanist and law-compliant character. Jurnal Civics: Media Kajian Kewarganegaran. 2021. No. 18(1). pp. 70 81.
3. Jancsics D. Law enforcement corruption along the US borders. Security Journal. 2021. No. 34. Pp. 26 46.
4. Constitution of Ukraine dated June 28, 1996 No. 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. On licensing of types of economic activity: Law of Ukraine dated March 2, 2015 No. 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
6. On access to public information: Law of Ukraine dated January 13, 2011 No. 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

7. On the Human Rights Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine: Law of Ukraine dated 12.23.1997 No. 776/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>

8. On the principles of preventing and countering corruption: Law of Ukraine; Standard document form, Declaration dated 04.07.2011 No. 3206-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3206-17#Text>

9. About the start of the system of submission and publication of declarations of persons authorized to perform the functions of the state or local self-government to prevent corruption; Decision No. 2 dated June 10, 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0958-16#Text>

10. United Nations Convention against Corruption (Ukrainian/Russian) UN; Convention, International document dated 10/31/2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text

11. On the approval of the Licensing conditions for conducting security activities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Conditions, Standard document form, Sample, Statement, List, Description dated 11/18/2015 No. 960. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2015-%D0%BF#Text>